

Statsbesök i strid ström

Eva Björklund

Under jubileumsårets första månader avbytte 8 latinamerikanska presidenter varandra på statsbesök i Havanna. Det började med Panamas Martín Torrijos, 3-6 januari, sedan följde Ecuadors Rafael Correa 7-11 och Argentinas Cristina Fernandez 18-21 januari. Chiles Michelle Bachelet inledde 10-13 februari, Guatemalas Alvaro Colon 17-18, Hugo Chavez 22 februari. 13-5 mars kom Honduras Manuel Zelaya parallellt med Dominikanska Republikens Leonel Fernandez 4-6 mars.

Deras besök är naturligtvis ett erkännande av Kubas betydelse för Latinamerika. Det lilla öriket har varit tillflyktsort undan militärdiktaturena på sedan 60-talet fram till 90-talet, det har varit och är ledande kunskapskälla, inspiration och hopp i idékampen mot imperialismen och nyliberalismen, det har givit ovärderligt stöd vid naturkatastrofer, det har utbildat ungdomar och på 2000-talet har Kuba med alla läkarmissioner, enastående program för alfabetisering, ögonoperationer och familjeläkare räddat synen, lärt ut läs- och skrivkonsten och botat och räddat livet på många miljoner latinamerikaner.

Panama och Ecuador

Martín Torrijos är son till den legendariske Omar Torrijos som fick USA att skriva på avtal om att återlämna Panamakanalen. Han hade nära kontakter med Kuba under sin tid som president från 1968 till sin mystiska död i en flygkrasch 1981, som tillskrivs CIA. Sonen deltog i invigningen av ett monument till faderns minne på en av Havannas huvudgator. När sonen vann presidentvalet 2004 återupptogs de goda förbindelserna med Kuba.

Med Rafael Correa, som vann valet i Ecuador 2006, lyckades ursprungsfolket och de fattiga i Ecuador äntligen få bort den gamla korrupta, USA-beroende oligarkin från makten. Den nya presidenten har sagt upp USAs avtal om militärbasen Manta på gränsen till Colombia och drivit fram den nya grundlag som antogs genom folkomröstning 2008. Han höll ett stort tal i Havanna på 50-årsdagen av Fidels intåg 1959, till "detta underbara folk, det kubanska" (se "Kuba" 1.09).

Hugo Chavez var på arbetsmöte, de två länderna har ju ett omfattande samarbete på många områden och är också grundare och centrala aktörer i ALBA. Chavez driver nu kravet att USA måste acceptera att Kuba kommer med på världsdeltoppmötet i april. USA drog igång detta världsdeltoppmöte som ett motdrag mot de Iberoamerikanska toppmöten som startade 1991, med alla spansktalande länder i Amerika, inklusive Kuba, och de gamla kolonialmakterna Spanien och Portugal. USA första "Amerikatoppmöte" hölls i Miami och har sedan vandrat runt. 2006 hölls det i Argentina, och där satte LA-länderna sista spiken i kistan

för USAs ALCA – s k frihandelsavtal, innebärande frihet för USAs bolagsjättar.

"Om vi alla är Kubas vänner så kan vi inte fortsätta att underkasta oss USAs påbud", sa Chavez 22 mars. Han konstaterade att nu har t o m Costa Rica accepterat Kuba och återupprättat förbindelserna, bara USA återstår. "Denna världsdeltoppmöte måste ha frihet och om USAs nya regering vill ha bättre relationer med Latinamerika måste de respektera alla regeringar utan undantag, till att börja med Kubas regering och folk", sa Chavez som också upprepade sin uppmaning till USA att häva blockaden: "Det är president Obamas moraliska skyldighet att häva den och därmed respektera FN:s generalförsamlings beslut."

Two kvinnliga presidenter

Cristina Fernandez, som efterträdde Nestor Kirchner efter senaste presidentvalet i Argentina, fortsätter den samarbetspolitik med Kuba som hennes make inledde. I Havanna höll hon föredrag på Havannauniversitetet och avslutade med ett möte till Fidel – en perfekt avslutning, som hon sa - som då tilldrog sig mycket uppmärksamhet. Torrijos och Correa hade inte fått träffa honom så spekulationerna gick om att han hade dött igen. Med det var inte fallet, däremot har det bekräftats att han faktiskt hade fått ett återfall och inte kunnat ta emot.

Efter Argentinas fick också Chiles president Michelle Bachelet träffa Fidel sista dagen. Hennes besök sammanföll med Havannas stora internationella bokmessa som i år tillägnades Chile (se sid 10). Hon deltog i öppningen tillsammans med kollegan Raul Castro och lade sedan en krans vid Salvador Allendes monument. Fidel skrev en krönika som ledde till diplomatiska komplikationer när han talade för Bolivias rätt att återfå tillgången till Stilla Havskusten som Chile berövade dem vid kriget 1889-83.

Ursäkt från Guatemala, överraskning från Honduras och Dominikanska Republiken

Från Guatemala kom Alvaro Colon och bad om ursäkt för Guatemalas medverkan i den USA-stödda invasionen av Grisbukten 1961. Dåvarande militärregimen upplät mark åt CIAs träningsläger för de 1500 Batista-anhängare som skulle invadera och öppna Kuba för USAs återkomst. Men misslyckades, som bekant, och bidrog till USAs första militära nederlag. President Colon bad om ursäkt å statens vägnar med underströk att det inte var folket som medverkat.

forts nästa sida

forts från förra sidan

Från Honduras kom presidenten Manuel Zelaya som gjorde sensation i augusti 2008 med beslutet att ansluta landet till ALBA. "Vi är ett tillräckligt självständigt land för att kunna gå med i ALBA utan att behöva be någon som helst imperialism om tillåtelse", sa han. Förvåningen kom sig av att han betraktats som en traditionell elitpolitiker i detta land som på 80-talet var USAs bas för krigföringen mot Nicaragua och gerillorna i El Salvador och Guatemala. Under sitt besök på Kuba deltog han i den stora internationella ekonomikonferensen, se sid 20.

I ekonomikonferensen deltog också Dominikanska Republikens president Leonel Fernandez, kanske det mest anmärkningsvärda besöket. Han har hittills inte visat någon avvikelser från den USA-vänliga och nyliberala politiken. I sin krönika om mötet med Fernandez skrev Fidel mycket uppskattande om samtalet, vilket väckte protester från vänsterhåll i Dominikanska republiken, liksom hans vänliga ord om Michelle Bachelet hade gjort bland chilensk vänster. Det intressanta med Fernandez besök är att det är ett uttryck för anpassning till det maktskifte som är på gång i Latinamerika när t o m denne typiske "USAs man i Santo

Domingo" besöker Kuba och träffar Fidel.

USA ensamt kvar

De två länder som har dröjt längst med att ta tillbaka sitt beslut från början av 60-talet att bryta relationer med Kuba, enligt USAs diktat, Costa Rica och El Salvador, har nu också sällat slutit cirkeln och erkänt Kuba. USA är ensamt kvar.

Och i Europa sker liknande rörelser. EUs biståndskommissionär (minister) Louis Michel kom på sitt andra besök till Havanna i mars för att analysera framstegen i det samarbete som kunde påbörjas när EU hävt sina sanktioner mot Kuba i juni 2008, och gått med på samtal grundade på ömsesidig respekt och icke inblandning i inre angelägenheter. Samtal förs också om mänskliga rättigheter, men utan att den ena parten anser sig har rätt att arbeta för regimskifte hos den andra. Dit har dock inte alla EUs medlemsländer kommit, t ex Sverige och det flerpartiupprop som kräver att Kuba ska upphöra att skydda sig mot utländsk undergrävande verksamhet och frige dem som deltagit.

